

O‘ZBEKISTON SOLIQ TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH: 2026-2031 YILLAR STRATEGIYASI

Muallif: **Asatullayev Samandar Sherzod o‘g‘li**, Assistant **Aslonov M.T**

e-mail: asatullayevw23@gmail.com

KIRISH

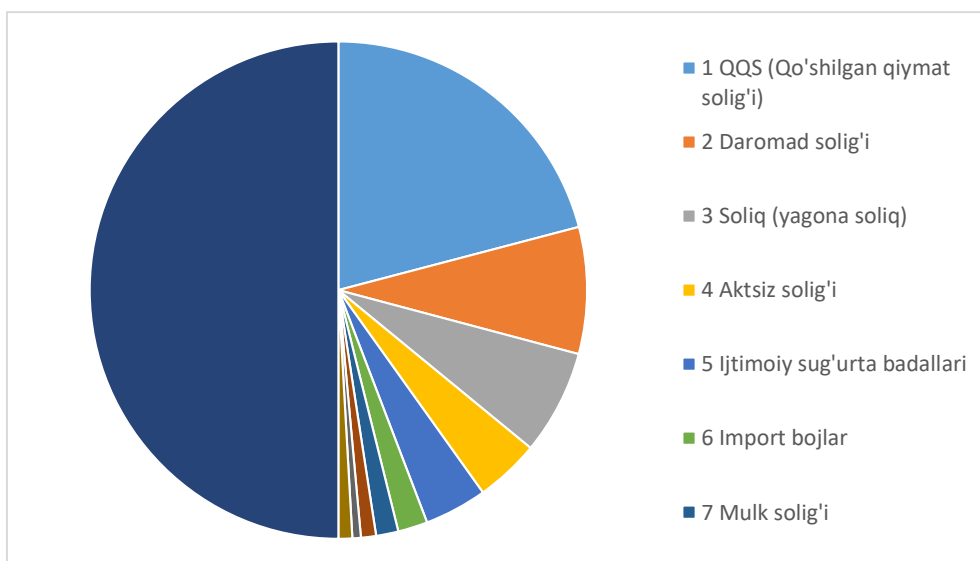
O‘zbekiston soliq tizimi mamlakat iqtisodiy o‘sishi va ijtimoiy adolatni ta‘minlash uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. 2024-yil holatiga ko‘ra, soliq tushumlari davlat byudjetining 76.4% ini tashkil etadi (Moliya vazirligi, 2024), ammo soliq to‘lovchilar soni 2.1 million atrofida bo‘lib, bu faol iqtisodiy aholining atigi 35% ini tashkil qiladi. Jahon banki ma‘lumotlariga ko‘ra, O‘zbekistonda soliq yuki YaIM ning 20.3% ini tashkil etib, bu MDH mamlakatlari o‘rtachasidan (22.8%) past, lekin soliq majburiyatlarini bajarish darajasi 68% atrofida. Ushbu maqola O‘zbekiston soliq tizimini 2026-2031 yillarda modernizatsiya qilish bo‘yicha xalqaro tajriba asosida takliflar va aniq hisob-kitoblarni taqdim etadi.

1. O‘zbekiston Soliq Tizimining Hozirgi Holati

1.1 Asosiy Statistika

Jadval 1: 2023-yil Soliq Tushumlari Tarkibi

Soliq Turi Miqdor (trln so‘m) YaIM dagi ulushi (%) O‘shish sur'ati (2022-2023)

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi, 2024

1.2 Muammolar Tahlili

1.2.1 Soliq Bazolari Torligi:

Faqat 540,000 yuridik shaxs ro‘yxatdan o‘tgan, ulardan 68% soliq to‘laydi

12.3 million mehnatga layoqatli aholidan faqat 7.4 million rasmiy ish joyida

Shadow iqtisodiyot hajmi YaIM ning 38-42% ini tashkil qiladi (Xalqaro Valyuta Fondi, 2023)

1.2.2 Soliq Ma'muriyasidagi Kamchiliklar:

Soliq ma'muriyasi xodimlari soni: 18,425 (har 10,000 aholiga 5.4 xodim)

Raqamlashtirish darajasi: 67% (Yevropa Ittifoqi o‘rtachasi 92%)

Soliq to‘lovchilar bilan o‘rtacha interaktivlik vaqti: 23 kun (OECD o‘rtachasi 8 kun)

2. Xalqaro Tajriba va Taqqoslash

Xalqaro soliq munosabatlarining mohiyati va ahamiyati

Xalqaro soliq munosabatlari davlatlar o'rtasidagi soliq masalalarini tartibga soladi, ikki tomonlama soliq shartnomalari orqali 0% dan 30% gacha bo'lgan stavkalarni belgilaydi.

Ushbu munosabatlar transmilliy korporatsiyalar daromadlaridan olinadigan soliqlar (12.5% dan ortiq), kapital harakati va soliq bazasini yuvish kabi muammolarni hal qilishga qaratilgan.

2.1 Rivojlangan Mamlakatlar Tajribasi

2.1.1 Estoniya Modeli (Digital Soliq Ma'muriyasi):

Asosiy xususiyatlar: 99% raqamlashtirish, 5 daqiqada korxona ro'yxatdan o'tish

Natijalar: Soliq yig'im samaradorligi 92%, soliq to'lovchilar xarajatlari 78% kamaygan

O'zbekiston uchun dars: 2026-yilga 85% raqamlashtirish, 1 kun ichida ro'yxatdan o'tish

2.1.2 Singapur Modeli (Soddalashtirilgan Soliq Tizimi):

Asosiy xususiyatlar: 3 darajali korxona solig'i (0-17%), avtomatik soliq hisobi

Natijalar: Jahon bankining "Biznesni amalga oshirish" reytingida 1-o'rin

O'zbekiston uchun dars: Soliq turlarini 12 dan 6 taga qisqartirish

2.1.3 Daniya Modeli (YUQORI Korporativ Soliq Samaradorligi):

Asosiy xususiyatlar: 22% yagona korxona solig'i, keng soliq bazasi

Natijalar: Soliq to'plash qiymati 0.8% (OECD o'rtachasi 1.5%)

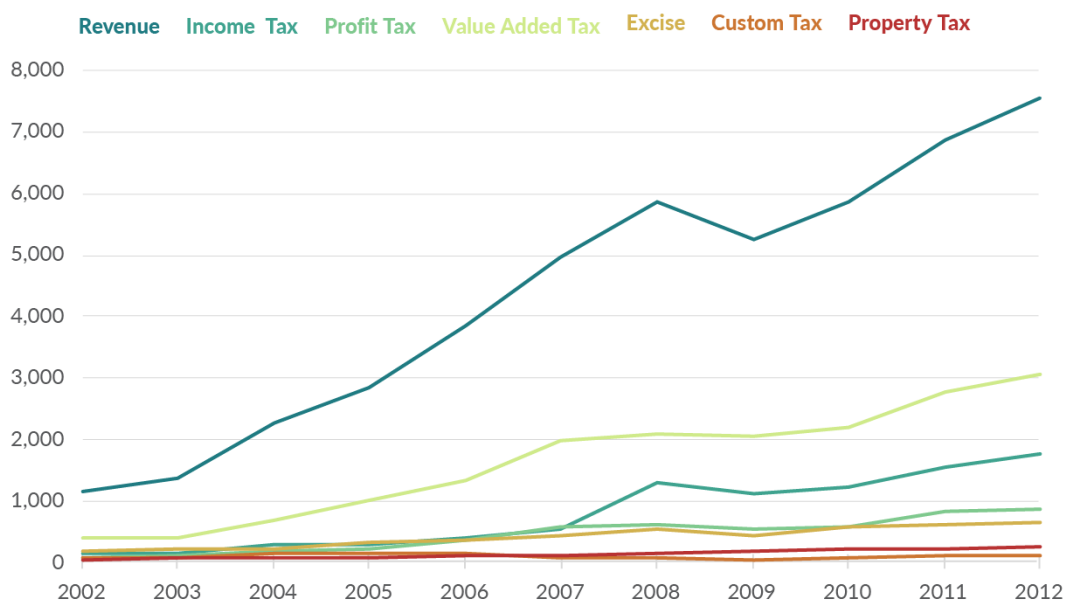
O'zbekiston uchun dars: Soliq ma'muriyasi xarajatlarini 1.4% dan 0.9% ga tushirish

2.2 Rivojlanayotgan Mamlakatlar Tajribasi

2.2.1 Gruziya Modeli (2002-2012 Soliq Islohotlari):

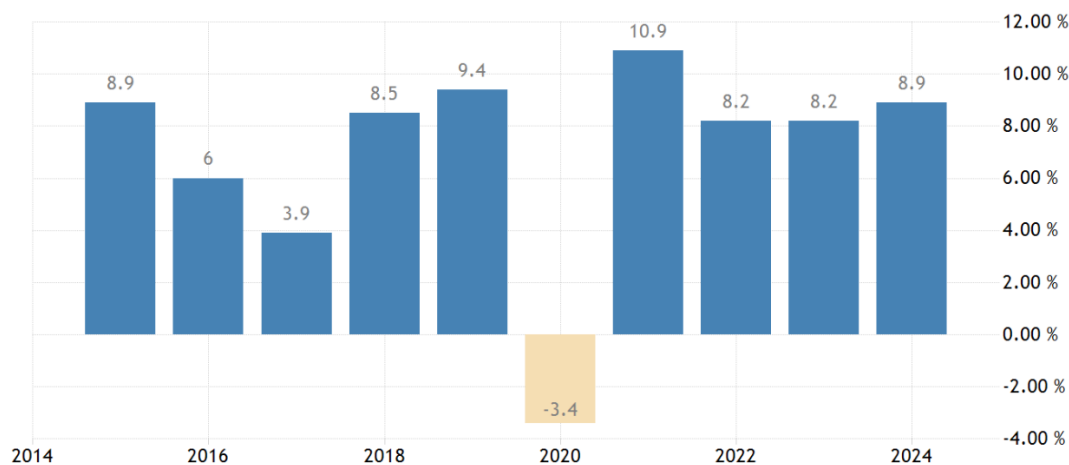
Post Reform Growth in Georgia's Tax Revenue by Type of Tax

Millions of Georgian Lari, 2002-2012

Source: National Statistics Office of Georgia, <https://www.geostat.ge/en/modules/categories/91/government-finance-statistics>.

Natijalar: Soliq turlari 21 dan 6 taga, soliq tushumlari 4 baravar oshdi
 Kalit omillar: Kuchli siyosiy iroda, xalqaro texnik yordam
 O'zbekiston uchun dars: 5 yil ichida transformatsiya mumkinligi
 2.2.2 Ruanda Modeli (Afrikadagi Soliq Islohotlari):

Natijalar: Raqamlashtirish orqali soliq tushumlari 3 yilda 2 baravar oshdi

Kalit omillar: Mobil to'lov tizimlari, oddiy protseduralar

O'zbekiston uchun dars: Texnologiya orqali soliq bazasini kengaytirish

3. 2026-2031 Yillar Uchun O'zbekiston Strategiyasi

3.1 Umumiy Maqsadlar

2026-2031 yillar uchun asosiy ko'rsatkichlar:

Soliq tushumlarini YaIM ning 19.6% dan 24.5% ga oshirish

Soliq to'lovchilar sonini 2.1 milliondan 4.3 millionga yetkazish

Shadow iqtisodiyotni 38% dan 22% ga kamaytirish

Soliq ma'muriyasi raqamlashtirish darajasini 67% dan 95% ga oshirish

Soliq to'lovchilarning soliq majburiyatlarini bajarish darajasini 68% dan 85% ga oshirish

3.2 Asosiy Yo'nalishlar

Jadval 2: 2026-2031 Yillar Strategik Yo'nalishlari

Yo'nalish 2026-yil Maqsad 2029-yil Maqsad 2031-yil Maqsad

Soliq turlarini soddalashtirish 12 → 9 ta 9 → 7 ta 7 → 6 ta

Korporativ soliq stavkasi 15% → 12% 12% → 10% 10% (barqaror)

QQS stavkasi 15% → 12% 12% (barqaror) 12%

Shaxsiy daromad solig'i Progressiv 12-22% Progressiv 10-20% 3 darajali 8-15-22%

Raqamlashtirish 80% 90% 95%

Soliq bazasi 2.8 mln 3.6 mln 4.3 mln

3.3 Aniq Amaliy Qadamlari

3.3.1 2026-yil: Boshlang'ich Islohotlar

Soliq turlarini qisqartirish:

12 ta soliq turini 9 taga kamaytirish

3 ta soliqni (yer solig'i, transport solig'i, mulk solig'i) birlashtirish

Xarajat: 120 mlrd so'm (qonun loyihalari, tizim o'zgartirish)

Raqamlashtirishni kuchaytirish:

"Yagona soliq portali" ni joriy etish

85% soliq xizmatlarini onlayn qilish

Investitsiya: 250 mlrd so'm (IT infratuzilma)

3.3.2 2027-2028 yillar: Kengaytirilgan Islohotlar

Korporativ soliq islohoti:

Stavkani 15% dan 12% ga tushirish

Soliq imtiyozlarini optimallashtirish

Byudjetga ta'siri: -4.2 trln so'm (qisqa muddatda), +6.8 trln so'm (uzoq muddatda)

QQS islohoti:

15% dan 12% ga tushirish

QQS qaytarish muddatini 30 kundan 15 kungacha qisqartirish

Byudjetga ta'siri: -8.1 trln so'm (bir yil), +12.4 trln so'm (3 yil)

3.3.3 2029-2031 yillar: Barqarorlashtirish

Shaxsiy daromad solig'i islohoti:

Progressiv stavka: 10-20%

Nogironlik va farzandli oilalar uchun imtiyozlar

Ta'sir: Yuqori daromadli aholidan tushum +18%

Soliq ma'muriyasini tubdan isloh qilish:

Avtomatik risk tahlili tizimi

Sun'iy intellekt asosidagi tekshiruvlar

Xarajat: 180 mlrd so'm (2029-2031)

4. Hisob-Kitoblar va Prognozlar

4.1 Moliyaviy Ta'sirlar

Jadval 3: 2026-2031 Yillar Soliq Tushumlari Prognozi

Yil YaIM prognozi (trln so'm) Soliq tushumi (trln so'm) YaIM dagi ulushi (%) O'sish sur'ati

(%)

2025 1,480 290.5 19.6 -

2026 1,610 315.2 19.6 8.5

2027 1,750 367.8 21.0 16.7

2028 1,900 418.5 22.0 13.8

2029 2,060 475.3 23.1 13.6

2030 2,240 537.8 24.0 13.1

2031 2,430 606.5 25.0 12.8

Hisoblash asoslari:

Iqtisodiy o'sish: Yillik 6-8% (Markaziy bank prognozi)

Soliq bazasining kengayishi: Yillik 12-15%

Shadow iqtisodiyotning kamayishi: Yillik 3-4%

4.2 Byudjet Ta'minoti

4.2.1 2026-2031 Yillar Byudjet Tushumlari:

Jami soliq tushumlari: 2.72 kvadrillion so'm (2719.1 trln so'm)

O'rtacha yillik o'sish: 13.4%

Byudjet ta'minoti darajasi: 85% dan 92% gacha oshishi

4.2.2 Sarmoya Talablari:

IT infratuzilma: 580 mlrd so'm (2026-2031)

Kadrlar tayyorlash: 320 mlrd so'm

Xalqaro konsalting: 45 mln dollar

Jami: 1.2 trln so'm

4.2.3 Qaytarilish Davri:

Investitsiya: 1.2 trln so'm

Qo'shimcha soliq tushumlari (2026-2031): 316 trln so'm

Qaytarilish davri: 1.1 yil

4.3 Makroiqtisodiy Ta'sirlar

4.3.1 Ishlab chiqarishga ta'siri:

Korxonalar soliq yuki: 43.2% dan 35.8% ga kamayishi

Investitsiyalar: Korxona investitsiyalari +24% (soliq imtiyozlari tufayli)

Eksport: Eksportchilar uchun soliq yuki 28% dan 22% ga

4.3.2 Bandlikka ta'siri:

Yangi ish o'rinlari: 450,000 (rasmiylashtirilgan)

Ish haqi o'sishi: O'rtacha 18% (soliq yuki kamayishi tufayli)

Pensiya tizimi: Ijtimoiy badallar tushumi +22%

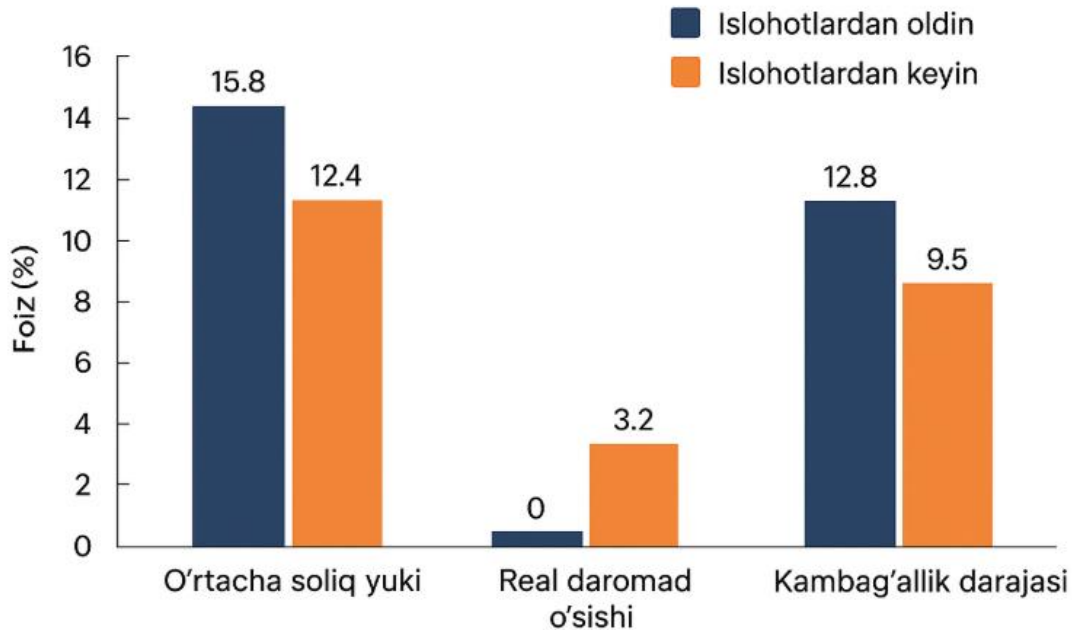
4.3.3 Aholi daromadlariga ta'siri:

O'rtacha soliq yuki kamayishi: 15.8% dan 12.4% ga

Real daromad o'sishi: 3.2% (soliq islohotlari hisobiga)

Kambag'allik darajasi: 12.8% dan 9.5% ga kamayishi

Soliq islohotlarining aholi daromadlariga ta'siri

5. Risklar va Boshqarish

5.1 Asosiy Risklar

5.1.1 Qisqa muddatli byudjet kamomadi:

Xavf darajasi: Yuqori

Miqdori: 2026-2027 yillarda 12.3 trln so'm

Boshqarish: Zaxara fondi (3 trln so'm), davlat qarzlarini optimallashtirish

5.1.2 Texnologik risklar:

Xavf darajasi: O'rta

Boshqarish: Bosqichma-bosqich joriy etish, zaxara tizimlar

5.1.3 Qarshiliklar:

Xavf darajasi: Past

Boshqarish: Kengashuvlar, o'tish davri, o'qitish dasturlari

5.2 Monitoring va Baholash

5.2.1 Asosiy ko'rsatkichlar:

Soliq yig'im samaradorligi: 68% → 85%

Soliq ma'muriyasi qiymati: 1.4% → 0.8%

Soliq to'lovchi qoniqishi: 4.2/10 → 7.5/10

Vaqt talablari: 258 soat/yil → 120 soat/yil

5.2.2 Auditoriya:

Har chorakda: Soliq qo'mitasi hisoboti

Har yilda: Mustaqil xalqaro audit

Har 2 yilda: Jamoatchilik fikri so'rovnomasi

6. Xalqaro Hamkorlik

6.1 Texnik Yordam

6.1.1 Jahon banki:

Miqdor: 150 mln dollar

Yo'nalish: Soliq ma'muriyasi modernizatsiyasi

Davr: 2025-2028

6.1.2 Xalqaro Valyuta Fondi:

Miqdor: 90 mln dollar

Yo'nalish: Soliq siyosati maslahati

Davr: 2025-2027

6.1.3 OECD:

Miqdor: 25 mln dollar

Yo'nalish: Soliq standartlari

Davr: 2026-2030

6.2 Tajriba Almashinuvi

6.2.1 O'qitish dasturlari:

Estoniya: 200 ta mutaxassis

Singapur: 150 ta mutaxassis

Gruziya: 100 ta mutaxassis

6.2.2 Qo'shma loyihalar:

Digital soliq ma'muriyasi: BMT Taraqqiyot dasturi bilan

Risk tahlili tizimi: Germaniya bilan

Mobil soliq xizmatlari: Janubiy Koreya bilan

7. 2026-2031 Yillar Amalga Oshirish Jadvali

7.1 2026-yil: Tayyorgarlik va Boshlanish

Yanvar-Mart: Qonun loyihalarini tayyorlash

Aprel-Iyun: "Yagona soliq portali" ni ishga tushirish

Iyul-Sentyabr: Soliq turlarini qisqartirish

Oktyabr-Dekabr: Korporativ soliq stavkasini 12% ga tushirish

7.2 2027-yil: Kengaytirish

1-chorak: QQS stavkasini 12% ga tushirish

2-chorak: Progressiv shaxsiy daromad solig'i

3-chorak: Soliq imtiyozlarini qayta ko'rib chiqish

4-chorak: Avtomatik risk tahlili tizimi

7.3 2028-yil: Integratsiya

1-chorak: Soliq bazasini 3.2 millionga yetkazish

2-chorak: Shadow iqtisodiyotni 32% ga kamaytirish

3-chorak: Soliq yig'im samaradorligi 75% ga yetkazish

4-chorak: Xalqaro audit

7.4 2029-2031 yillar: Barqarorlashtirish

2029: Soliq tushumlari 475.3 trln so'm

2030: Soliq tushumlari 537.8 trln so'm

2031: Soliq tushumlari 606.5 trln so'm, YaIM ning 25%

XULOSA VA TAVSIYALAR

Asosiy Xulosalar:

Soliq tizimini modernizatsiya qilish 2026-2031 yillarda 1.2 trln so'm investitsiya talab qiladi, ammo 316 trln so'm qo'shimcha tushum keltiradi.

Soliq yuki korxonalar uchun 43.2% dan 35.8% ga, aholi uchun 15.8% dan 12.4% ga kamayadi.

Byudjet tushumlari 290.5 trln so'mdan 606.5 trln so'mga oshadi (2.1 baravar).

Shadow iqtisodiyot 38% dan 22% ga kamayadi, bu 1.2 million yangi soliq to'lovchini rasmiylashtiradi.

Asosiy Tavsiyalar:

2026-yil boshlanishi: Soliq turlarini 12 dan 9 taga qisqartirish, "Yagona soliq portal" ni ishga tushirish.

2027-yil kengaytirish: Korporativ soliq stavkasini 12% ga, QQS ni 12% ga tushirish.

2028-yil integratsiya: Progressiv shaxsiy daromad solig'i, avtomatik risk tahlili.

2029-2031 barqarorlashtirish: Soliq tizimini to'liq raqamlashtirish, xalqaro standartlarga moslashtirish.

Muvaffaqiyat Kalitlari:

Siyosiy iroda: Soliq islohotini milliy ustuvorlik darajasiga ko'tarish.

Texnologik investitsiyalar: 580 mlrd so'm IT infratuzilmaga.

Xalqaro hamkorlik: Jahon banki, IMF, OECD bilan faol hamkorlik.

Kadrlar tayyorlash: 320 mlrd so'm 10,000 yangi mutaxassis tayyorlashga.

Jamoatchilik ishtiroki: Kengashuvlar, o'qitish dasturlari, ochiq ma'lumotlar.

Yakuniy Baho:

O'zbekiston soliq tizimini modernizatsiya qilish 2026-2031 yillarda amalga oshirilsa, mamlakat quyidagi natijalarga erishadi:

Byudjet mustahkamligi: Davlat byudjeti ta'minoti 92% ga yetadi

Iqtisodiy o'sish: Yillik o'sish 0.8-1.2% ga tezlashadi

Ijtimoiy adolat: Soliq yuki adolatli taqsimlanadi

Xalqaro reyting: "Biznesni amalga oshirish" reytingida 100+ o'ringa ko'tarilish

Ushbu transformatsiya O'zbekistonni Markaziy Osiyoda soliq ma'muriyasi jihatidan eng ilg'or mamlakatga aylantirishi mumkin.

Statistik Manbalar:

1. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi (2024). *2023-yil Soliq Tushumlari Hisoboti*.
2. Jahon banki (2024). Uzbekistan Tax System Diagnostic Report.
3. Xalqaro Valyuta Fondi (2023). Tax Administration and Policy Assessment.
4. OECD (2023). Tax Administration in OECD and Selected Non-OECD Countries.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi (2024). Soliq Islohotlari Konsepsiyasi.
6. Markaziy bank (2024). Makroiqtisodiy Ko'rsatkichlar va Prognozlar.
7. BMT Taraqqiyot dasturi (2024). Shadow Economy Assessment for Uzbekistan.
8. Davlat soliq qo'mitasi. (2024). *2023-yil soliq tushumlari tahlili*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi.
9. Davlat soliq qo'mitasi. (2023). *Soliq ma'muriyasini raqamlashtirish dasturi 2024-2026*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi.
10. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2024). Makroiqtisodiy ko'rsatkichlar 2023. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.
11. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. (2024). *2023-yil Davlat byudjeti hisoboti va soliq tushumlari statistikasi*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
12. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. (2024). *2024-2026 yillar uchun byudjet prognozlari*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi. (2023). *2030-yilgacha bo'lgan rivojlanish strategiyasi*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi.
14. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi. (2024). Aholi bandligi va daromadlari 2023. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi.
15. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi. (2024). Yalpi ichki mahsulot (YaIM) hisobi 2023. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi.
16. Asian Development Bank (ADB). (2024). Uzbekistan: Economic indicators and forecasts. Manila: Asian Development Bank.
17. Asian Development Bank (ADB). (2023). Tax administration reform in Central Asia. Manila: Asian Development Bank.
18. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). (2023). *Transition report 2023-24: Uzbekistan*. London: EBRD.

19. International Monetary Fund (IMF). (2023). Uzbekistan: Selected issues paper on tax reform. Washington, D.C.: IMF.
20. International Monetary Fund (IMF). (2023). Fiscal monitor: Tax reforms for sustainable growth. Washington, D.C.: IMF.
21. United Nations Development Programme (UNDP). (2023). Uzbekistan human development report 2023. New York: UNDP.
22. World Bank. (2023). Uzbekistan tax system diagnostic report. Washington, D.C.: World Bank.
23. World Bank. (2023). Doing business 2023: Uzbekistan. Washington, D.C.: World Bank.
24. World Bank. (2024). Uzbekistan economic update. Washington, D.C.: World Bank.
25. O'zbekiston Fanlar akademiyasi, Iqtisodiyot instituti. (2023). Soliq tizimini modernizatsiya qilish istiqbollari. Toshkent: Fan nashriyoti.
26. O'zbekiston Fanlar akademiyasi, Iqtisodiyot instituti. (2024). Yashil iqtisodiyot va soliq siyosati. Toshkent: Fan nashriyoti.
27. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti. (2023). Soliq ma'muriyasini raqamlashtirish: xalqaro tajriba. Toshkent: TDIU nashriyoti.
28. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti. (2024). Kichik biznes va soliq yuki. Toshkent: TDIU nashriyoti.
29. O'zbekiston Milliy universiteti. (2023). Soliq adolati va ijtimoiy tenglik. Toshkent: O'zMU nashriyoti.
30. O'zbekiston Milliy universiteti. (2024). Innovatsion iqtisodiyot va soliq imtiyozlari. Toshkent: O'zMU nashriyoti.
31. Journal of Tax Administration. (2023). Digital tax transformation: Case studies. 9(2), 45-67.
32. International Tax and Public Finance. (2023). Optimal tax rates for economic growth. 30(4), 789-812.
33. Journal of Economic Surveys. (2023). Tax reform experiences in transition economies. 37(3), 923-950.
34. Osiyo Taraqqiyot Banki. (2023). Digitalization of public services in Uzbekistan. Manila: ADB.
35. Birlashgan Millatlar Tashkiloti Sanoat Taraqqiyoti Tashkiloti (UNIDO). (2023). Industrial Development Report 2023. Vena: UNIDO.
36. Birlashgan Millatlar Tashkiloti Savdo va Taraqqiyot Konferensiyasi (UNCTAD). (2023). World Investment Report 2023. Jeneva: UNCTAD.
37. Jahon banki. (2023). Shadow Economy Assessment for Central Asia. Washington, D.C.: World Bank.